

AKUTNÍ RESPIRAČNÍ ONEMOCNĚNÍ (ARO) virové etiologie

MUDr. František BEŇA

Charakteristika:

- nejčastější lidské onemocnění vůbec.
- 50 - 70 % všech onemocnění. Dospělí onemocní v průměru 2x do roka, děti onemocní asi 6x do roka, batole v kolektivním. zařízení asi 10x.
- **jedna z šesti hlavních příčin úmrtí**
- podíl na pracovní neschopnosti asi 25 %, v průběhu epidemie až 75 %
- etiologie ARO není určena u víc než poloviny onemocnění, ATB terapie je často zahajována empiricky

Charakteristika:

- **Definice ARI:**

- *Akutní postižení respiračního traktu (horní i dolní cesty dýchací) způsobené jakýmkoliv mikrobiálním původcem (bakterie, viry) s typickými symptomy a/nebo laboratorními nálezy.*

- **Důležité je sledování ILI:**

- *Horečka vyšší než 38° C + kašel, bolesti svalů a/nebo bolest hlavy.*

Rozdíly ARO x ILI x Covid-19

<i>Příznak</i>	<i>Nachlazení</i>	<i>Chřipka</i>	<i>Covid-19</i>
Teplota	Méně často (do 38°C)	Vysoká (i přes 39°C)	Často
Bolest hlavy	Zřídka	Výrazná	Někdy
Rýma	Často	Někdy	Vzácně
Kýchání	Často	Někdy	Není
Kašel	Mírný	Suchý, dráždivý	Často suchý
Bolest v krku	Často	Někdy	Někdy
Bolest kloubů a svalů	Mírná	Velmi výrazná	Někdy
Únavnost, slabost	Mírná	Výrazná od počátku	Často
Dušnost	Není	Není	Někdy
Ztráta, změna chuti a čichu	Občas	Občas	Často
Komplikace	Sinusitis, otitis media	Pneumonie, myokarditida	Pneumonie ????????

Klinický obraz:

- Většinou banální infekty s enormní společensko-ekonomickou zátěží
- Závisí na postižené části dýchacího ústrojí (rýma, faryngitis, laryngitis, tracheitis, bronchitis, bronchiolitis a pneumonie).
- Dominuje pocit ucpaného nosu s výtokem nosního sekretu, kýchání, škrábání v krku a kašel.
- ***Epiglottitida a pneumonie*** zaujímají zvláštní postavení - i v době antibiotik mohou být onemocněním ohrožujícím život pacienta.

Klinický obraz:

- ***Záněty spojivky, středního ucha a vedlejších nosních dutin*** často s respiračními onemocněními spojeny - *vzhledem k jejich propojení s respiračním traktem a pokrytí podobným epitelem.*
- **Rhinoviry** – nejčastější původce ve všech věkových skupinách (*celoročně 30-50% všech případů, na podzim až 80%*)

Etiologie:

- 80 - 85 % respiračních onemocnění je virové etiologie (přibližně 150 původců)
  - *Ortomyxoviry (virus influenzae A, B a C)*
  - *Paramyxoviry (virus parainfluenzae, RSV)*
  - *Adenoviry*
  - *Picornaviry (rhinoviry)*
  - *Reoviry*
  - *Coronaviry*
  - *Enteroviry*
  - *Metapneumoviry*

Epidemiologická charakteristika

- **Vysoká incidence**

- *Nahromadění vnímavých osob ve společných prostorech, nedostatečná výměna vzduchu, různý stupeň odolnosti, prochlazení, snížena hladina vitaminů = lehká realizovatelnost procesu*

- **Sezónnost výskytu**

- **Zvýšený výskyt v dětském věku**

- *Hromadný způsob života, nevyzrálost imunol. aparátu*
  - *Vliv mateřských protilátek časově omezený*

Epidemiologická charakteristika

- **Periodický výskyt**

- *Závislost na vnímavé populaci.*
- *Změna kolektivní imunity – vytvoření kohorty vnímavých.*
- *Změna antigenní struktury původce - drift a shift u viru chřipky, význam zkřížené imunity – u původce s mnoha serotypy sporný (rhinoviry, adenoviry)*

Zásady prevence

- Rozhodující vliv kolektivního stavu imunity
- Zvyšování nespecifické imunity organismu
- Vysoký standart hygieny prostředí
- Epidemiologická surveillance chřipky a ARO
- Izolace zdrojů, omezení expozice
- Chemoprolaxe rizikových skupin osob
- Specifická profylaxe – očkování

Rhinoviry

- Původce poznán teprve od roku 1956
- V r.1995 známo 101 antigenně odlišných typů.
Rozmanitost sérotypů = opakované infekce.
- Sezónnost výskytu hlavně na jaře a podzim.
- Teplota 33 – 35⁰ C ideální pro přežití a množení.
- Vysoká incidence u dětí (v 6.měsících 20%, ve 2 letech 79% prožilo onemocnění a 91% má prokazatelné protilátky)

Rhinoviry

- V mechanismu přenosu dominuje přenos rukama potřísněnými sekretem s obsahem virových partikulí. (na prstech přežívají několik hodin, inokulace do očí nebo intranazálně).
- Rychlá replikace viru – za 8-10 hod.
- Infekciosita vysoká = malá infekční dávka(95%)
- Vylučování viru vrcholí ve 2.dnu, pak rychle klesá.
- Klinicky – škrábání v krku, ucpané nosní průduchy, rýma zpočátku vodnatá, kýchaní a kašel. U 20% komplikace za 3-4 dny.

Rhinoviry

- Komplikace:
  - U dětí zánět středouší a obličejových dutin, exacerbace astmatu a jiných chronických nemocí dýchacích cest. U kojenců mohou způsobit závažná onemocnění DCD.
- Klinická diagnosa obtížná pro řadu společných symptomů s ostatními původci ARO
- Terapie - symptomatická

Viry parainfluenzy

- **Charakteristika:**

- paramyxovirus, známo 5 imunotypů (1 - 5)
- U dětí v nejmladších věkových skupinách vyvolává široké spektrum příznaků (od inaparentních infekcí, onemocnění HCD až po těžká, životu nebezpečná onemocnění dolních dýchacích cest).
- U starších dětí a dospělých zpravidla onemocnění HCD.

Viry parainfluenzy

- **Inkubační doba:**
  - 2 - 6 dní, infekciosita trvá asi 10 dní.
- **Zdroj:**
  - Nemocný člověk. Typy 1, 2, 3 možno prokázat i u zvířat, jejich epidemiologický význam zatím sporný
- **Imunita:**
  - Po první infekci netrvá déle než několik měsíců, odolnost vzniká až po opak. infekcích

RS (respiračně syncyziální virus).

- **Charakteristika:**

- Významný patogen dětského věku
- U nejmladších dětí po narození vyvolává infekce DDC a pneumonii nejednou s letálním koncem
- U starších dětí průběh mírnější, často infekce HCD

- **Výskyt:**

- celosvětový, nejrozšířenější respirační infekce dětí (30 - 40 % všech hospitalizací pro ARO)
- roste jejich význam jako NN
- více jak 75 % dětí do 3 let má protilátky

RS (respiračně syncyziální virus).

- **Inkubační doba:**
  - 3 - 7 dní
- **Zdroj:**
  - Nemocný člověk. Vnímavost k infekci všeobecná, nízký stupeň imunity.
- **Přenos nákazy:**
  - **přímý** aerogenně velkými kapénkami na malou vzdálenost
  - vstupní branou je spojivka, sliznice dýchacích cest.
  - dlouho přežívá, proto možný i **nepřímý** přenos

Adenovirové infekce.

- **Charakteristika:**

- adenoviry (DNK viry střední velikosti), virion bez obalu, neobsahuje lipidy. Replikace v jádru buněk.
- afinita k lymfatické tkáni, dlouhodobá perzistence v organismu.
- asi 90 sérotypů, z nich 41 je humánních
- příčina epidemií (konec zimy) v kolektivech, 7% respiračních infekcí u dětí

Adenovirové infekce.

ONEMOCNĚNÍ	NEJČAST. TYPY
Ak.horečnatá faryngitis	1,2,3,5,6,7
Farygokonjukt. horečka	3,7,14
ARO	3,4,7,14,21
Ep.kerato - konjunktivitis	8,11,19
Syndrom dáv.kašle	5

Adenovirové infekce.

- **Inkubační doba:**
  - 5 - 10 dní, onemocnění trvá obvykle 4-8 dní.
  - imunita po proběhlé infekci typově specifická
- **Zdroj:**
  - nemocný člověk i zdraví nosiči

Adenovirové infekce.

- **Přenos nákazy:**
  - **hlavně přímý, aerogenně**
  - možný fekálně - orální přenos hlavně u dětí a v rodinném prostředí
  - kontaminovanou vodou v bazénech - epidemický výskyt keratokonjunktivitidy
- **nepřímý přenos**
  - kontaminovanými předměty (oční masti, přístroje - aktuální možnost NN)

Adenovirové infekce.

- **Prevence:**

- pouze nespecifická, může být ovšem účinná, pokud zaměřená na mechanismus přenosu. (přenos vzduchem těžko ovlivnitelný, nepřímý přenos kontamin. předměty ovlivnit lze - čistota prostředí, větrání, osobní hygiena)
- pravidelná a účinná dezinfekce vody v bazénech
- prevence NN a dodržování zásad dezinfekce a asepse ve zdrav. zařízeních